

I čtvrtstoletí po Listopadu s občankou po ruce

12. 11. 2014 10:55

Občanský průkaz – za totality objemná knížečka, v níž byly zaznamenány prakticky všechny informace o nás či našich blízkých, od narození až do smrti. Dnes plastová kartička, na první pohled moderní identifikační průkaz. A přitom má s reliktem už čtvrtstoletí starých časů nemálo společného – obsahuje velké množství osobních údajů, drží si svůj totalitní název a především se občanským průkazem i nadále prokazujeme prakticky na každém kroku.

Foto: mvr.cz

Popisek: **Vzor občanského průkazu**

Nikoli však z nostalgie, ale kvůli tomu, že občanský průkaz po nás požaduje kdekdo. A přitom neoprávněně, protože ze zákona je právo kontroly občanských průkazů dáno pouze policii, a to ještě v určitých situacích. Jinak obecně platí, že **k prokázání totožnosti stačí i jiný doklad**, než je občanka. Čili pokud nás k prokázání totožnosti vyzve policie, která zejména má k tomu oporu v zákoně (v odůvodněných případech i pověření pracovníci na dráze, lese, celníci, rybářská a myslivecká stráž), neznamená to automatické vytahování občanského průkazu, ale prokázání se dokladem, který obsahuje – jméno, příjmení, datum narození a trvalý pobyt. Občanský průkaz obsahuje také fotografii, má tedy jistou výhodu, tou se však prezentují i další doklady.

Striktní požadování občanského průkazu je tedy ze strany institucí projevem neznalosti zákona, patrně i arogance. Právo kontrolovat občanské průkazy rozhodně není dáno

úředníkům na poště či v bance, hotelu, na recepcích firem a úřadů, při zařizování pozůstalosti, u mobilního operátora, u notáře, finančního poradce, občanský průkaz nemá právo kontrolovat např. **ani revizor v městské dopravě**. Ti všichni však občanský průkaz požadují a my obvykle automaticky saháme do kapsy. Nebo si vzpomeneme na ponížení, které obvykle provázelo kontrolu „občanky“ před Listopadem, a vzepřeme se. Pokud už musíme podstoupit identifikaci, což je proces bohužel u nás stále velmi častý a až nadužívaný, tak k tomu můžeme využít i další doklady, nejčastěji cestovní pas, ale také řidičský nebo zbrojní průkaz či další tzv. legitimace. Formalita nebo projev osobní svobody?

„Je pravda, že používání občanského průkazu je spojeno s jistou nechutí hlavně u starší generace, na druhou stranu i ze zákona vyplývá, že identifikovat se můžeme mnoha jinými způsoby,“ potvrzuje předseda Úřadu pro ochranu osobních údajů **RNDr. Igor Němec**. „Je také pravda, že občanský průkaz je ze strany úřadů požadován ze setrvačnosti, i když příslušný zákon hovoří jinak. Podle mě zásadní je nedávat průkaz z ruky a v žádném případě nedovolit jeho kopírování. Vlastně jen s jedinou výjimkou, a tou je ze zákona zřízení elektronického podpisu, kde se kopie pořídit musí.“

Budeme si trvat na svém, zachováme si občanskou hrdost a budeme mít dokonce oporu v zákoně a při prokazování totožnosti například na poště použijeme jiný doklad. A co se stane? Nikdo se za to na nás asi moc zlobit nebude, ale odejdeme zřejmě s nepořízenou. A bude jen na nás, kdy se na úřad vrátíme ne snad přímo s prosíkem, ale určitě s občanským průkazem. Jako by se stalo, pokud by zmíněná občanská hrdost vydržela, i našemu čtenáři v jím popsaném příběhu tzv. ze života.

Příběh čtenáře: Tento týden u mě v bytě zazvonila pošťáčka s tím, že mi nese zásilku určenou do vlastních rukou. A požadovala občanský průkaz. To jsem odmítl s tím, že se prokážu cestovním pasem, případně řidičským průkazem. To zase odmítla ona s tím, že v předtištěném formuláři o převzetí zásilky má okénko s číslem občanského průkazu. A pokud se neprokážu občankou, dojdou si pro zásilku na poštovní úřad osobně a tam mi ji bez občanského průkazu stejně nevydají.

Vyjádření České pošty: Podle slov mluvčího České pošty Ivo Mravinace jde o jasné porušení pravidel ze strany doručovatelky, která si nepovšimla, že k prokázání totožnosti kromě občanského průkazu stačí i cestovní pas nebo řidičský průkaz. „Prokázat se očkovacím průkazem nebo legitimací Svazu baráčníků pochopitelně nestačí. Doručovatelky toho nemají málo, ale tohle by konkrétní pracovnice vědět jistě měla,“ uvedl Mravinac.

Pokračování příběhu: Ale co když náš čtenář nevlastní cestovní pas ani řidičský průkaz, což zejména u starších lidí není neobvyklá situace? A ze zákona o občanských průkazech vyplývá pouze povinnost mít OP vystavený, nikoli mít jej stále u sebe. Pravda, právní úprava u nás počítá s povinností mít průkaz, nikoli s právem se jím prokazovat (Francie), nebo dokonce s mnohem volnějším přístupem k prokazování totožnosti (Británie, USA). Asi u nás nemůžeme počítat se praxí známou z amerických filmů, kdy se soudní obsílka doručuje tak, že se úředník zeptá na jméno, a když je protějškem identita slovně potvrzena, bere se obsílka za doručenu a neúčast u jednání se trestá. To však neznamená, že občanský průkaz, který obsahuje nejvíce osobních údajů ze všech průkazů totožnosti, budeme ukazovat každému.

Pokračování vyjádření České pošty: „Podle vaší teorie by se dalo říci, že onen čtenář nedostane nic. Před doručovatelem bude sice stát lidské stvoření, které však nedokáže prokázat svoji totožnost. To ale pravda není. Protože podle správního řádu může doručovatel

požadovat průkaz totožnosti, neb je v tu chvíli osobou úřední. A jestliže se nemýlím, tak průkaz totožnosti je normální občanka. My prokázání občankou máme v poštovních podmínkách, ty schvaluje Český telekomunikační úřad, to je pro nás nejvyšší instance. Naši doručovatelé tak mají oporu jak v zákoně, tak ČTÚ, tak ve své osobnosti, protože kdo se neprokáže, nic nedostane a konec. Ale podobná praxe panuje v tuzemských hotelech. Nepamatuji se, že bych slyšel od recepčního, že chce jakýkoli průkaz - kromě občanky - protože tu vidět nemá právo,“ doplňuje Ivo Mravinac.

Závěr: Zdá se, že se spolu s naším čtenářem dostáváme do prakticky neřešitelné situace i my všichni ostatní občané. Když si i mluvčí České pošty běžně plete průkaz totožnosti s občanským průkazem, což není zdaleka vždy totéž, jak lze podobnou citlivost v práci s osobními údaji předpokládat u běžných pracovníků v terénu nebo u přepážek? A rozhodně není pravda, že by postavení poštovní doručovatelky bylo takové, že by se rovnalo postavení příslušníků policie.

Vyjádření Úřadu pro ochranu osobních údajů: „Prokazování občanským průkazem se obecně nadužívá, lidé občanku vytahují zpravidla zcela automaticky bez toho, aby přemýšleli, jestli v tom kterém případě opravdu musejí. To, že ode mne někdo osobní údaje požaduje, ještě neznamená, že mu je **musím poskytnout**. Je potřeba se ozvat. Ale je jasné, že v běžném životě není jednoduché se s takovou otázkou obrátit třeba na slečnu za přepážkou, která o ochraně osobních údajů nemá s velkou pravděpodobností potuchy,“ uzavírá předseda ÚOOÚ RNDr. Igor Němec.

Partner článku

<http://www.krajskelisty.cz/stredocesky-kraj/6889-i-ctvrtstoleti-po-listopadu-s-obcankou-po-ruce-arogance-instituci-tvrdi-uouu-a-radi.htm>

<http://www.vzory.cz/uouu/i-ctvrtstoleti-po-listopadu-s-obcankou-po-ruce/>

<https://www.youtube.com/watch?v=2nnTyZGVtwU&list=UUKKYvmmC1jOjOviusCLo1qg>